

2. Powstanie filozofii

Andrzej Wiśniewski

Andrzej.Wisniewski@amu.edu.pl

Wstęp do filozofii

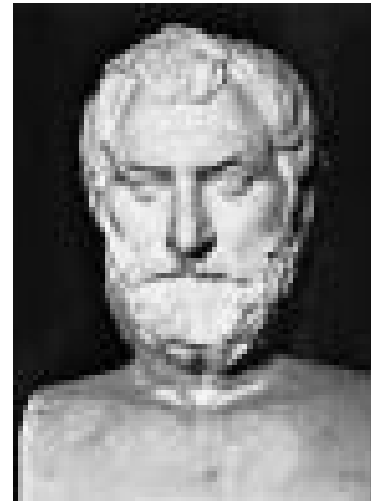
Materiały do wykładu

2015/2016

Czas i miejsce

- **Czas:** przełom VII i VI wieku p.n.e.
- **Miejsce:** Grecja, a ściślej jej kolonie:
  - wybrzeże jońskie w Azji Mniejszej,
  - później kolonie greckie na terenie dzisiejszych Włoch i Sycylii.

Za pierwszego filozofa
uważany jest
Tales z Miletu
(624-547p.n.e.).

Dlaczego przełom?

- Powstanie filozofii wiązało się z zajęciem nowej postawy poznawczej wobec świata. Jej cechy to:
  1. Poszukiwanie wiedzy dla niej samej, a nie z uwagi na korzyści praktyczne.
  2. Próby wyjaśniania zjawisk w porządku naturalnym, niezależnie od religii i mitu.
  3. Tworzenie koncepcji wyrażonych za pomocą *twierdzeń*, sformułowanych przy pomocy wypracowanych *pojęć* i *uzasadnianych* m.in. jedne przez drugie.

Arché

- Pierwsze zagadnienie filozoficzne to pytanie o *arché*.

Arché (zasada) – jest tym, z czego rzeczy się wywodzą, dzięki czemu są, w co się rozpadną („rzeczywistość pierwsza, pierwotna i podstawowa”).

- **Co nią jest ?** – to pytanie *jońskich filozofów przyrody*.

Arché: jońscy filozofowie przyrody

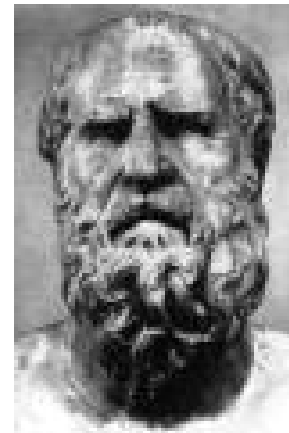
- Tales z Miletu – **woda**
- **Anaksymander** (609-547 p.n.e.?) – **bezkres** (*apeiron*)
  - coś nieskończonego przestrzennie i co do wielkości,
  - coś nieokreślonego jakościowo.

Arché: jońscy filozofowie przyrody

- **Anaksymenes – powietrze**

- **Heraklit z Efezu – ogień**
(VI-V w. p.n.e.)

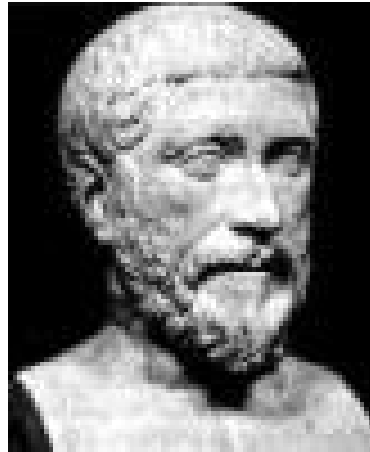
Hilozoizm

- Naturalną postawą filozofów tego okresu był:

Hilozoizm: wszystkie ciała fizyczne są ożywione.

Arché: inne rozwiązania

- **Pitagorejczycy: liczba i elementy konstytutywne liczby.**

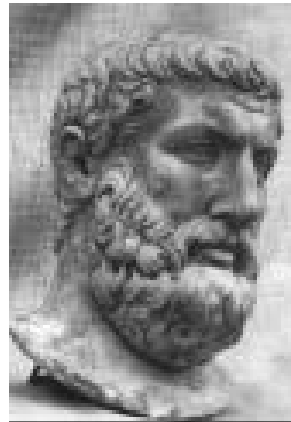

Pitagoras (570-497 p.n.e.?)

Arché: inne rozwiązania

- **Parmenides** (VI – V w. p.n.e.)
  - Zjawiska nie są (prawdziwym) bytem.
  - Byt jest poznawany tylko rozumowo; w przeciwieństwie do zjawisk jest on niepowstały, nieginący, niezmienny i absolutnie nieruchomy

Arché: inne rozwiązania

- **Empedokles** (484-421 p.n.e.?) – istnieją cztery „zasady” lub „pierwiastki”:

- ❖ ogień,
- ❖ woda,
- ❖ powietrze,
- ❖ ziemia

oraz dwie „siły”: miłość i nienawiść.

- **Anaksagoras** (500-427 p.n.e.)
„We wszystkim jest cząstka wszystkiego.”

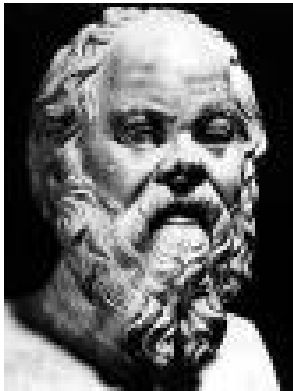

Dwie linie rozwoju filozofii

- **Demokryt z Abdery** (między 460-360 p.n.e.)
  - Istnieją tylko atomy i próżnia.

- **Sokrates** (469-399 p.n.e.)

Doszedłszy do przekonania, że badanie przyrody nie ma żadnego praktycznego znaczenia dla nas, ludzi, Sokrates zajął się roztrząsaniem zagadnień etycznych, filozofując w warsztatach i na rynku. Mówił, że szuka wiedzy o tym, „Co jest dobre, a co złe w domostwach”.

Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy sławnych filozofów*₁

Dwie linie rozwoju filozofii

- Mówi się czasami, że istnieją dwie linie rozwoju filozofii:
  1. linia demokrytejska – tutaj głównym przedmiotem zainteresowania jest **świat**,
  2. linia sokratejska – w centrum zainteresowania stawiająca **człowieka**.